

Nieuwsbrief nr. 27

december 2020

Stichting voor Boete & Verzoening

met
Israël en anderen

Secretariaat

Beata Hartendorf-Schaap
Prinsessenkade 22, 2012 MB Haarlem
tel. 023-5317439
e-mail: bhartendorf@filternet.nl

Financiën

Harriët Tamminga-Hebels
Otterveld 16, 8017 MK Zwolle
tel. 038-4660133
e-mail: info@boete-verzoening.nl

www.boete-verzoening.nl

Bankrekening

NL59 INGB 0000 9125 04
St. Boete en Verzoening
Otterveld 16, 8017 MK Zwolle

EEN BIJZONDER JAAR!

Het jaar 2020, het 40^e jaar van B&V is bijzonder verlopen.

Denkend aan de doelstelling: '*de Europese christenheid te bewegen haar schuld te erkennen*' geven de volgende gebeurtenissen redenen tot dankbaarheid!

☆ Het was voor mij een verrassing dat de premier in **januari** zijn excuses aanbood aan de joodse gemeenschap.

☆ In **maart** mochten wij met acht mensen werken op de berg Sion te Jeruzalem in 'The Chamber of the Holocaust' en 153 gedenksteden van steden in Europa waar de gehele joodse gemeenschap werd vermoord, opnieuw inschilderen.

☆ In **mei** beleed de koning op een verlaten Dam, dat de nalatigheid van zijn oma in de oorlog hem niet losliet.

The Chamber of the Holocaust

☆ Hoewel de grote werkweek afgezegd moest worden kon er in **juli** toch nog met kleine groepjes een week in Groningen gewerkt worden.

Ook werd er in **juli** tijdens de 9^e Av -zover ik weet voor 2^e keer in de geschiedenis- zowel door Jood als niet-Jood gevast en gebeden vanwege de verwoesting van beide tempels en een lange lijst van andere antisemitische daden door o.a. christenen op die datum.

Lex en Tjitske Wind die digitaal hebben deelgenomen aan het programma van 'Nations of the 9th of Av' schreven:

"Afgelopen week hebben wij de meeste van jullie video's gekeken over de 9-Av en wat onze oudste broeders ons vertelden over Israel. Hoewel we het land al 3x bezocht hebben, waren we toch erg onder de indruk van alle nieuwe feiten die we gezien en gehoord hebben. Heel hartelijk dank! Het doet ons verlangen naar een volgend bezoek aan Jeruzalem."

☆ In **augustus** werd ik gebeld of we het monument in Middelharnis wilden opknappen. Nel en Camille Ooijen konden deze klus in 1 dag klaren.

☆ In **september** werd er weer door een klein groepje een week gewerkt in Groningen. Dankzij een ander klein groepje Groningers die doorgingen om 1 dag in de week verder te schilderen, zijn alle hekken aan de Moesstraat geverfd. Ook was er in deze maand de oproep van 'De Terugkeer' voor een gebeds- en vastentijd tijdens de 'Tien ontzagwekkende dagen', waar wereldwijd miljoenen aan meededen.

☆ In **november** beleden een groot aantal protestantse kerken schuld over hun nalatigheid in WOII met een verklaring en een verootmoedigingsgebed. De scriba van de Protestantse kerk Nederland (PKN) sprak bij de Kristallnacht-herdenking in de Rav Aron Schuster synagoge deze schuldbelijdenis uit.

In Zacharia 8:18,19 staat: *Ook kwam het woord van de Here der heerscharen tot mij: Zo zegt de Here der heerscharen: Het vasten der vierde, vijfde, zevende en tiende maand zal voor Juda worden tot vrolijkheid en vreugde, ja tot blijde feesten; hebt dan de waarheid en de vrede lief.*

Rabbi Tuly Weisz bemoedigde mij, toen hij zich afvroeg: *"Wanneer zal dit geschieden? Als de niet-Jood en de Jood samen gaan bidden en vasten op de 9^e Av?"*

Mag deze tijd van vreugde en vrolijkheid voor Juda spoedig aanbreken! Dan gaat voor hen de wens in vervulling: Volgend jaar in Jeruzalem!!!! En de volken?? Zij zullen elk jaar mee mogen doen tijdens het Loofhuttenfeest. Er zal zelfs een feest zijn met de beste wijnen (Jes 25:6).

PIET LUIJTEN

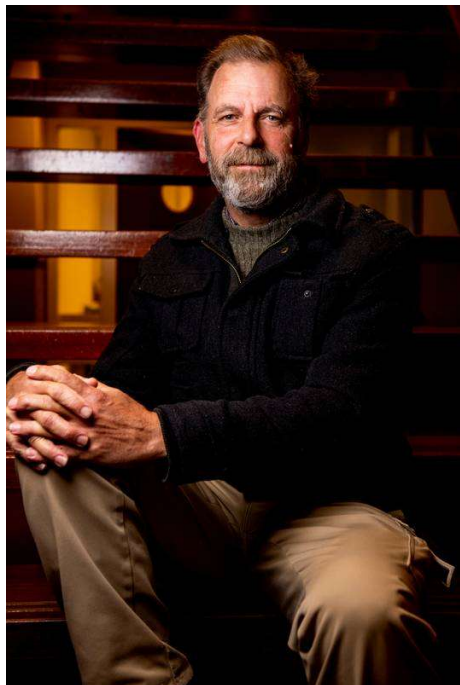
KAMP ERIKA IN OMMEN

Het begon eind 2017 toen John Kooperberg uit Nieuw-Zeeland via onze website het boek 'Een Spijker aan de Brug' bestelde. Ik mailde hem daarna om te vragen hoe het kwam dat iemand uit Nw. Zeeland dit Nederlandse boek bestelde. Dat was het begin van een bijzondere mailwisseling, zoektocht en uiteindelijk erkenning tijdens de Auschwitz-herdenking in Ommen in januari 2020.

John was namelijk al jaren bezig met het feit dat zijn Nederlandse joodse grootvader in de oorlog door de Duitsers in Kamp Erika in Ommen gevangen werd gehouden. Erika was een kamp voor Nederlandse 'criminelen'; maar in die jaren was het verkopen van 'illigaal' vlees (wat zijn grootvader gedaan had) al een grote misdaad.... Er zaten veel 'gewone' Nederlanders in Ommen gevangen, maar ook acht joodse mannen. Wat John heel erg vond was het feit dat aan die joodse gevangenen na de oorlog geen aandacht werd besteed in herdenkingen, temeer omdat juist die joodse gevangenen verschrikkelijk waren behandeld, veel erger dan de anderen. Maar ja, van die joodse mannen waren er geen familieleden meer die hen konden herdenken....

Doordat John in contact kwam met Boete & Verzoening in Nederland heeft hij toen onze hulp gevraagd om bij herdenkingen en voor het nieuwe monument in Ommen ook aandacht voor de joodse gevangenen van Kamp Erika te krijgen.

Wat er allemaal aan vooraf gegaan is en hoe John in januari vanuit Nieuw-Zeeland en Israël in Nederland is gekomen, is een te lang verhaal, maar op 27 januari heeft John bij de Auschwitz-herdenking in Ommen alle namen van deze joodse gevangenen mogen noemen!

John kreeg vervolgens in april een mail van een journalist van De Stentor die hij in januari gesproken had, *“dat er in aanloop naar de dag dat Erika 75 jaar geleden werd bevrijd, het artikel in de krant staat over jou waarin je vertelt over je grootvader.”*

(dit aangrijpende artikel is te lezen door te googelen op ‘John Kooperberg’)

De ritjes naar Ommen, de vele mailtjes naar de organisatie in Ommen en naar John Kooperberg hebben veel tijd gekost, maar ook op deze manier hebben we mee mogen helpen om recht te doen aan wat Joden in de WOII is aangedaan.

HARRIËT TAMMINGA

THE CHAMBER OF THE HOLOCAUST

Vanuit Jeruzalem kwam de vraag van Karen Strijker (Studiehuis Reshiet) of B&V zou kunnen helpen om daar, op de berg Sion, een oude joodse herdenkingplaats met gedenkstenen op te knappen. De vrijwilligers zouden dan bij hen kunnen logeren. Na behoorlijk wat heen en weer gemail kon het groene licht gegeven worden!

De acht deelnemers hebben hun vliegtickets zelf betaald en B&V de kosten voor de maaltijden etc. en het materiaal.

De reis naar Israël die we met een team van 8 mensen van 2-11 maart maakten, is geweldig geweest. Wat een timing van Onze Vader.... Woensdagavond 11 maart waren we weer thuis en op 12 maart ging Israël wegens de pandemie op slot. Ik kan er nog stil van worden. We hebben 10 dagen in alle rust, ongestoord, zonder enige restrictie ons werk kunnen doen. Zelfs op 10 maart zijn we nog naar de kustplaats Netanya geweest; tussen de Poerim-vierende mensen en kinderen gelopen, muziek op straat, ongedwongen sfeer. Niet ver daar vandaan, in de Kibbutz Givat Haim Ichud, hebben we het Museum Beit Theresiënstadt nog bezocht.

Het logeren bij Yair en Karen Strijker was één groot plezier. Wat een gastvrijheid. Eén avond heeft ze nog een hebreeuwse woordstudie met ons gedaan over Jesaja 11. 's Morgens reed Karen ons naar het hart van Jeruzalem; i.v.m. de files deden we er ± een uur en een kwartier over.

We hebben mooie ontmoetingen mee mogen maken. Yeshiva studenten (een Yeshiva is een joodse leerschool waar studenten dagelijks bij elkaar komen om te leren uit Thora en geschriften) kwamen eerst schuchter en later met meer vertrouwen naar ons toe en sommigen wilden ook wel meeschilderen.

Op deze foto is te zien hoe één van hen de herdenkingssteen schildert van de plaats waar z'n opa had gewoond en waarvandaan hij werd gedeporteerd.

Op vrijdagmorgen, de enige morgen dat we regen hebben gehad, kwam Rabbijn Abraham Goldstein langs om met ons te spreken. Hij is de directeur van Mountain Zion World Peace Centre.

Hij trok o.a. een vergelijking met Poerim.

“Wat zegt Hashem ons aan het begin van de maand Adar (dan neemt de vreugde toe) door acht mensen uit Nederland naar ons toe te sturen, die goed willen doen? (Esther beleving) en door een Minister uit Iran die sterft door Corona? (Haman beleving). Dit is het mooie dat jullie ambassadeurs van de berg Sion zullen zijn naar de gehele wereld om zeker te stellen dat de Chamber of the Holocaust niet zal worden vergeten, dat deze stenen weer zullen stralen en vertellen : Never Again, Never Again, Never Again... om zeker te stellen dat zelfs de non-Jews en de Jews, samen zullen zijn om Adonai te dienen.”

We konden hem een Engelse en een Hebreeuwse vertaling van ons boekje "Een spijker aan de brug" meegeven.

We konden die morgen toen het regende gewoon doorwerken onder de afdakjes, die er ook waren. We werkten elke dag tot 17 of 18 uur; de beheerder wilde zelfs langer blijven om het hek op slot te doen. Normale sluitingstijd was 16 uur. Dus alle medewerking. Geweldig.

We hebben 153 stenen schoongemaakt, geschuurd en geverfd; op de laatste dag alles geseald en ook nog 2 extra stenen op persoonlijk verzoek hersteld.

Al met al een onvergetelijke tijd, we wisten ons gedragen door gebed en kunnen alleen maar zeggen Baruch Hashem (Prijs de Heer!).

NEL OOIJEN

WERKZAAMHEDEN IN DE ZOMER

Ook voor onze werkzaamheden op de begraafplaatsen had en heeft de coronapandemie veel gevolgen....

Nadat we voor de zomer nog verschillende werkzaamheden op de joodse begraafplaatsen in Rotterdam en Oosterhout mochten uitvoeren met 2 of 3 mensen, naderde de tijd dat de werkweek had moeten plaatsvinden.

Gezien de versoepeling van de corona-maatregelen per 1 juli werd toen aan het NIK* gevraagd, wat mogelijk was. Hun reactie was dat we alleen met kleine groepjes en met in achtneming van de regels iets mochten doen.

Dat heeft er in geresulteerd dat we vanuit de kampeerboerderij in Midwolda (die we al eind 2019 voor de werkweek 2020 hadden gehuurd) met verschillende gezinnen dit jaar toch nog iets hebben kunnen doen. Omdat gezinnen met elkaar aan tafel mochten eten en bij elkaar slapen in een blokhuut, was dit een mooie noodoplossing voor de organisatie. Zo konden we ons werk doen zonder regels te hoeven overtreden.

*het Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap beheert joodse begraafplaatsen waar geen joodse gemeenschap meer is.

Mede dankzij de hulp van anderen uit Groningen, die gedurende acht weken bereid waren een of meerdere dagen te komen helpen, hebben we toch nog alle grafhekken in de Moesstraat kunnen verven.

Hoe het een en ander verder moet in de toekomst is nog steeds onzeker en in nevelen gehuld. In deze onzekere tijden valt er ook eigenlijk niet te plannen op langere termijn.

Toch stapelen de verzoeken van de joodse gemeenschap zich op:

- Een vraag vanuit Noord-Holland over drie begraafplaatsen
- Een vraag vanuit Amsterdam over Zeeburg
- Een vraag vanuit Utrecht om hulp
- De vraag vanuit Den Haag ligt er nog steeds
- Een vraag over Hardenberg

Voor mijzelf als praktisch voorbereider van projecten is het wel duidelijk dat een en ander in de toekomst op een totaal andere wijze georganiseerd zal moeten worden. Zeker nu de kerken zich en masse beginnen te verootmoedigen en aanvoelen dit niet alleen bij woorden te kunnen laten.

Goed overleg en bidden om wijsheid en raad is hier geboden.

Bid u mee om meer creatieve mogelijkheden om de hulp aan het joodse volk te mogen intensiveren en uit te breiden?

PIET LUIJTEN

DE TERUGKEER

Van 18 tot 28 september waren de ontzagwekkende dagen* uitmondend in de hoge feestdag van Jom Kippoer. Vanuit Amerika was er een wereldwijde oproep gedaan om tijdens deze dagen terug te keren tot G'd en te bidden en te vasten. Ook in Nederland hebben velen aan deze oproep gehoor gegeven. Verschillende gebedsorganisaties hebben hieraan meegewerkt. Ook B&V werd gevraagd hieraan mee te doen. Zo werd mij verzocht om op 26 september te Den Haag mee te doen aan de schuldbelijdenis t.a.v. onze geschiedenis in de verhouding met Israël.

*de tien dagen tussen Rosh Hashana (joods Nieuwjaar) en Jom Kippoer (Grote Verzoendag)

Het was indrukwekkend om met zoveel verschillende organisaties en politieke vertegenwoordigers in eenheid schuld te erkennen voor het aangezicht van G'd.

Mogen de woorden in 2 Kronieken 7:13 en 14 ook voor ons gelden: *Wanneer (.....) mijn volk waarover Mijn NAAM is uitgeroepen, zich verootmoedigt en bidden en zij Mijn aangezicht zoeken, en zij zich bekeren van hun boze wegen, dan zal Ik uit de hemel horen en hun zonden vergeven en hun land herstellen.*

Het is toch wel opmerkelijk, dat in dit 40e jaar van B&V de geplande jubileumbijeenkomst gecancelld moest worden, dat juist in dit jaar er meer verootmoediging is dan ooit....

Op zondag 8 november sprak René de Reuver, scriba van de PKN, in de Rav Aron Schustersynagoge een schuldbelijdenis uit tijdens de jaarlijkse Kristallnacht-herdenking; op zondag 15 november werd die schuldbelijdenis in alle PKN-gemeenten en een soortgelijke verootmoediging in veel andere protestantse kerken vanaf de kansel uitgesproken.

Ik kan dan alleen maar zeggen: Baruch Hashem.

PIET LUIJTEN

MONUMENT TE MIDDELHARNIS

Op 4 september werd op de joodse begraafplaats in Dirksland een plaquette onthuld; in augustus werd ons gevraagd om in Middelharnis (in dezelfde gemeente) op de joodse begraafplaats aldaar een monument op te knappen zodat dat ook op 4 september klaar zou zijn.

Nel en Camille Ooijen waren bereid om deze klus te klaren en dat werd gedaan op 1 september.

Het weer zat die dag gelukkig mee en op een paar spatjes na konden ze om 15.00 uur weer vertrekken.

Op dat moment wisten ze nog niet dat de NIK-consulent van de begraafplaatsen een uurtje later de zaak al in oogenschouw zou nemen en zeer tevreden was; hij noemde het *'een verschil van dag en nacht'*!

Nel en Camille waren dankbaar dat ze dit mochten doen!

DE COLLECTEBUS VAN 'HET APELDOORSCH E BOSCH'

Na de ontruiming in 1943 van deze joodse psychiatrische instelling is er, op wat keukengerei na, niet veel overgebleven van de inboedel. Mede daarom is deze collectebus van grote betekenis.

De penningmeester van Het A" Bosch kreeg namelijk de tip dat deze antieke collectebus op Marktplaats te koop werd aangeboden en dat er al een bod van € 600,-- was gedaan. Omdat de huidige stichting dit bedrag niet kon betalen hebben zij contact opgenomen met de verkoper en hebben zij de collectebus voor € 250,- kunnen aankopen.

Toen bij ons bekend werd dat voor deze bijzondere bus toch wel betaald moest worden, hebben enkele bestuursleden donaties daarvoor naar B&V overgemaakt en hebben we die donaties (totaal € 295,--) aan 'Het Apeldoorsche Bosch' kunnen doorgeven.

We kregen daarop een dankbare reactie terug én de uitnodiging om een keer een bezoek te komen brengen aan het Herinneringscentrum!

HARRIËT TAMMINGA

